

1919. אכילת סופגניה בחנוכה: הרבה טעמים נאמרו לסיבת אכילת סופגניה בחנוכה. יש שאמרו כי הסופגניה מטוגנת בשמן, והיא רמז למנחה העולה על המזבח, שבלולה בשמן. המזבח הוא שורש חנוכה ומאכלו של אדם הרי הוא כמזבח. בברכת מעין ג' בשונה מברכת המזון, מזכירים את המזבח שחולל על ידי היוונים ונבנה מחדש על ידי החשמונאים (הליכות שלמה, חנוכה, יז, הע' 20).

1999. יתגבר כארי: בשו"ע (או"ח א,א) נאמר: "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו, שיהא הוא מעורר השחר". הקשה הגר"פ שיינברג, מדוע מדמה המחבר את ההתגברות לקום בבוקר דווקא לאריה, יותר מכל שאר החיות, האריה הוא עצלן שאין כדוגמתו, מסוגל הוא לרבוץ בתנוחה אחת שעות על גבי שעות מבלי לזוז. תירץ הגאון, שלאריה יש תכונה מיוחדת, שלמרות עצלותו, כשהוא מזהה טרף בסביבתו, הוא מתגבר על עצלותו ומזנק לעברו במהירות אדירה בכל כוחותיו. כן האדם, אף שעצל הוא מטבעו ואוהב מנוחה, כשמגיע השחר והוא פוקח את עיניו ורואה מסביבו את העולם מקום עבודת השי"ת, עליו להתגבר כארי ולזנק בכל הכוחות לקראת עבודת היום (אוצרות פנינים ועובדות ב, עמ' נז).

1998. הדלקת נרות חנוכה מנורות חשמל: הרבה פוסקים כתבו שאין יוצאים ידי חובה במצות נר חנוכה בהדלקה בחנוכה חשמלית: א. במקדש היתה שלהבת ובנורות חשמל אין. ב. בנרות הדולקים על ידי פתילה יש כילוי לחומר הבעיר וזה דומה למקדש. ג. צריך שיהיה בנר חנוכה בשעת ההדלקה שיעור שמן שידלק חצי שעה, ובאור חשמל כל רגע נוצר זרם מחדש. (יב"א או"ח ג,לה). יש מתירים, שהרי אור החשמל צלול ביותר וכל השמנים והפתילות כשרים לחנוכה, ולא צריך ממש דומה למנורת המקדש, ומי שמדליק אור בשבת כמדליק אש בשבת (מים חיים א,רעט). ולמעשה, אם נמצא במקום שאין ברירה סומכים על נרות החשמל ללא ברכה אם זה מופעל עם בטריה (הרב עובדיה יוסף; הרב הלוי).

1996. חנוכה עגולה: כתב הרמ"א שיש לזהר להעמיד את הנרות בשורה שווה ולא בעיגול כדי שלא יראה כמדורה. מאידך, כתב הרמ"א בהמשך דבריו, שמותר להדליק את הנרות על פמוט, [למרות שהפמוט עשוי בעיגול] (רמ"א או"ח תרעא,ד). יש אומרים שלחנוכה מהודרת בעיגול צריך שני תנאים: א. שכל קנה יהיה מובדל מחברו. ב. שיהיה מרווח של אצבע בין כל נר (משנ"ב תרעא,יח; רב פעלים או"ח ד,ל). האחרונים כתבו בשם הרש"ל שמן הדין מותר להדליק בפמוט עגול אך אין זה הידור לנר חנוכה (ביא"ה תרעא). ויש שנהגו להדליק במנורה עגולה [כגון בצנעא] ואם מדליק בנרות שבפמוט עגול, ידליק את הנר הקרוב ביותר למדליק משום ש'אין מעבירים על המצוות', ואח"כ יפנה לכיוון ימין [נגד כיוון השעון] (אסוקי שמעתתא א, עמ' שמו). אם הנרות מופרדים וניכרים כל אחד בפנ"ע אפשר להדליק בחנוכה עגולה כ"כ בשו"ת אבני חפץ (הרב הלוי).

1984. הלנת שכר לילד קטן בגלידה וכדו': אבא שהבטיח לבנו שכר, שאם יסדר את החדר יקבל גלידה וכדומה, והילד סידר את החדר ותובע את מה שמגיע לו, יש לקיים את ההבטחה ולא להלין את שכרו שדין זה שייך גם בקטן וגם במלאכת פרוטה (אהבת חסד א ט,ה, הע' טז).

2005. כניסה עם מיקרופילים לשירותים ללא כיסוי: אותיות קטנות של כתבי הקודש שנדפסו עד שאי אפשר לקרוא אותם מרוב קטנותם אלא על ידי מיקרוסקופ [מיקרופילים], יש מי שכתב שאין להקל בכניסה לשירותים וכדומה שיש בזה בזיון כתבי קודש (שו"ת מהרש"ם ג,שנז). יש שכתבו שמעיקר הדין אין בזה דין של כתב משום שאין העין רואה, אך חלילה להקל ולנהוג בבזיון אם יש בזה שמות הקודש (יב"א יו"ד ד,כ), ויש שכתבו שאיסורי תורה נאמרו דווקא בדבר הניכר בחושי האדם, ובכתב מיקרופילי אין שום קדושה ומותר להיכנס עימם לשירותים (נחלת לוי ג,יד). לפענ"ד, אין במיקרופילים שום קדושה וזה אינו נחשב "כתב" ולכן מותר להיכנס עם זה לשירותים (הרב הלוי).

1907. ריקוד בשינוי: חז"ל גזרו שאין למחוא כפיים ואין לרקוד בשבת, שמא יתקן כלי שיר (ביצה לו,ב). מחיאת כפיים בשינוי בשבת מותרת (שו"ע או"ח שלט,ג). באשר לריקוד, מכיוון שהריקוד נעשה לפי הקצב גם בשינוי אסור שמא יתקן כלי שיר (אבני ישפה ב,לה). אדם ההולך במחול שאינו מגביה עצמו מעל הקרקע ואינו רוקד לפי קצב הנגינה אינו חשוב ריקוד ומותר מעיקר הדין (ילקו"י שבת שלט,ו). ויש שהתירו בכל אלה שהיום אין בקיאים בהכנת כלי שיר, ואין למחות במי שנוהג כך (רמ"א או"ח שלט,ג).

2006. מכונה אוטומטית הפועלת גם בשבת במקומות שיש רוב גוי: הלכה היא, שכליו של אדם קונות לו בכל מקום שיש לו רשות להניחם (שו"ע חו"מ ר,ג), ואף ברה"ר אם יש לו רשות להניחם (ש"ך חו"מ ר,ז). על פי זה דנו האחרונים, האם ניתן להניח מכונה אוטומטית שיכולה למכור ולקנות בשבת: יש אומרים שהבעלים עוברים על איסור מקח וממכר בשבת, מפני שכליו של אדם קונים לו אפילו שלא מדעתו, ולחצר המשתמרת יש דין שליחות (שבט הלוי ה,כה). ויש שהתירו מכיוון שאין לבעלים יד בכלל בשבת בעשיית המקח ואיננו עומד שם והכל אוטומט (חזו"ע שבת ו, עמ' יא). יש אומרים שאם אין שם ישראל על המכונה והיא לא ברשות ישראל אין שום איסור, אבל אם המכונה עומדת בחצר או בחנות של ישראל טוב להחמיר (שו"ת מהרש"ג ב,קז).

2007. מכונה אוטומטית כאשר יש רוב יהודי מצוי: במקום שיש יהודים העלולים להשתמש במכונה יש כאן חשש שנותן מכשול לפני היהודים שיבואו להשתמש, יש מי שמתיר מעיקר הדין כי אפשר לומר שהיהודים לא ישתמשו בשבת אלא סמוך לשבת לפנייה או לאחריה וגם אין כאן שכר שבת, משום שהתשלום הוא על המצרכים (שלחן שלמה שבת א שו"ד). ורוב הפוסקים נוטים לאסור (באר משה ו, קונטרס אלקטריק פז). לפענ"ד, במקום של יהודים עדיף לא להכניס, אבל במקום שמצויים רוב גויים מותר בשופי, כי אין לבעלים יד במקח ובממכר (הרב הלוי).

1971. בשפה האמיתית אין תחרות ואכילה: "מרגלא בפומיה דרב, העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא שיחה ולא קנאה ולא תחרות ולא מו"מ ולא פרו"ר, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה" (ברכות יז,א). מספר ר' שלום שברדון צ"ל, שפעם התכוון אדם לנסוע לאמריקה. מכיוון שתחילה האוניה צריכה להיות בצרפת החליט האיש להקדים ללמוד צרפתית, בינתיים אנגלית כבר לא הספיק ללמוד. כשהגיעה האוניה לאמריקה, והוא ניסה גם שם לדבר צרפתית אף אחד לא הבין אותו. זה הנמשל - רב היה אומר בן אדם אתה בא לעולם הזה לשבעים שנה, אבל בעיקר תהיה בעולם הנצח, ושם אין מדברים בשפה הזו של קנאה, שנאה, תחרות, אכילה ושתיה. אנו לומדים את השפה של העולם הזה, ושוכחים שבעולם הנצח אין לה שום מקום. השפה היא: 'צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה' (שלמי שמחה ח, עמ' ככח).

פרשת ויגש: מי שמנהל את העולם

בשיאה של פרשת ויגש - מסופר על המפגש של יוסף עם אחיו. בוודאי בכל מקום במצרים דיברו אז על המפגש הזה; אבל לא דיברו על הלבטים

של יעקב אבינו, האם לרדת למצרים או לא. יעקב זכר שכשאביו יצחק רצה לרדת למצרים הקב"ה מנע ממנו לרדת, ואמר לו "אל תרד מצרימה".

אך בעודו מתלבט, פנה הקב"ה ליעקב ואומר לו: "אל תירא מרדה מצרימה, כי לגוי גדול אשימך שם" (בראשית מו,ג), וכך הקב"ה נתן לו אשרת יציאה.

שואל על כך המשך חכמה שתי שאלות: א. בשביל מה יעקב צריך לרדת למצרים? לאברהם היה יעד, כיוון ומטרה, אך לשם מה צריך יעקב לרדת

למצרים, אם ממילא הוא אמור אחר כך לעלות בחזרה? (זה מזכיר את הסיפור על אותו עשיר שרצה לקחת להצגה שני עניים מרודים אך ביקש מהם להחליף

גרביים, ואכן, הם החליפו את הגרביים ביניהם, ולא הבינו מדוע הוא ביקש מהם להחליף גרביים...). ב. האם כך מרגיעים אבא מתלבט? הרי כתוב: "ויוסף ישית

ידו על עיניו". את הפסוק הזה אומרים בדרך כלל אחרי פטירתו של אדם, כשבנו מלווה אותו למנוחת עולמים. שמים אז עפר על העיניים ואומרים

את הפסוק הזה (אם המקום נקי). וכי בזה מרגיעים אבא מתחבט?

עונה המשך חכמה תשובה אמונית: בשלב הזה הקב"ה מעורר נשכחות אצל יעקב. הרי כל סיפורו של יוסף מעורר פליאה גדולה: מדוע יוסף נעלם

מהבית? מדוע הוא סבל כל כך בגלל הניכור בינו ובין אחיו? מדוע דווקא הוא היה יתום מאמו? עתה, אחרי עשרים ושנים שנה, יעקב מקבל תשובה

לכל התמיהות: יוסף יושב על הקודקוד של הפירמידה המצרית, ולשם כך הוא היה צריך לעבור את כל הדרך הקשה שעבר. סיפורו של יוסף נועד

להמחיש שצריך ללכת בעיניים עצומות ("ישית ידו על עיניו"), ולא לחקור אחר דרכי ההשגחה. אם אדם מאמין באמונה שלמה שיש מי שמנהל את

העולם והעולם איננו הפקר - זה מרגיע אותו, כיון שהוא יודע שיש דין ויש דיין, ויש מי שמנהל את עולמו בחסד ואת בריותיו ברחמים.

